

Думитру Круду
ПОКОЉ У ГРУЗИЈИ

Уредник
Корана Боровић

Наслов оријинала
Dumitru Crudu, *Măcel în Georgia*

Copyright © Dumitru Crudu, 2008
Copyright © Прометеј, 2025

Serbian edition published by arrangement with Illustrata Agency

Approved by the Commission for the Selection for translating and editing the national book abroad from the state budget and published with the contribution of the Ministry of Culture of the Republic of Moldova.

Одобрено од стране Комисије за одабир за преводњење и уређивање националне књиге у иностранству из државног буџета и објављено уз подршку Министарства културе Републике Молдавије.

Копирање, фотокопирање, умножавање и коришћење текста у било ком облику није дозвољено без претходне писане сагласности.

Думитру Круду

ПОКОЉ У ГРУЗИЈИ

– роман –

С румунској њревео
Ђура Миочиновић

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

1

Наравно да би Анђело, молим лепо, спавао све до јутра да га један округласти војник није шутнуо у дупе шљаштаво угланцаном чизмом, режећи бесно *Сџавај, скаџина!* *Сџавај, скаџина!*¹ и да га није грубо угурао у гомилу изгладнеле и преплашене омладине. Анђело устаде, али није могао да схвати где се налази и шта тај тип хоће од њега. Клатио се на ногама мамуран од сна избезумљено гледајући тридесетак војника који их беху опколили, формирајући око њих дебео и непробојан обруч, тако да нико не би могао да побегне. Али нико није ни помишљао на бекство, а утолико мање Анђело који никако није успевао да схвати ни на ком свету се налази, а ни да ли се све то што се с њим збива одвија на јави или у сну.

Кад војници нанишанише својим калашњиковима, а један ћелав и огроман официр поче разговетно да урла *Агин, два, њри*², Анђело схвати да је упао у тежак белај, то јест у дебела говна, те да снажна и ћелава ништарија пред њим није никакво привиђење него совјетски официр од крви и меса, утегнут у испеглану униформу с опасачем који се купао у танком снопу месечевих зрака. Анђело инстинктивно дохвати за руке Енрика и високог штркљастог Чечена са

¹ „Устај, животињо!” – рус.

² „Један, два, три” – рус.

Думитру Круду

своје леве стране који је гутао језик. Чеченови дланови беху знојави, а Енрику су прсти дрхтали и гледао је исколачених очију у празно. Ни Анђело се није осећао баш сјајно: одједном почеше да му цвокоћу зуби и, кад дебелко дрекну *Аіо-ни!*³, језик му се заледи и он поче дрхтати целим телом, као да га тресе грозница. Али обећани пуцњи нису уследили.

Официр поново започе одбројавање – *Адин, два, три* – а Анђело затвори очи, с ужасом мислећи да су то последњи тренуци његовог живота. Кад сагледа целу ствар, он покуша да створи слику голе Ђорђијане, меке и сањиве, али није могао да је замисли и тачка! Официр окићен еполетама настављао је да урла – *Четири, пет, шест*⁴ – док је Анђело стајао као на жеравици, без трачка наде да ће, онда када откуца поноћ, још бити жив. У душу му се змијски увуче жаљење што није до дна испио флашу вина коју беше купио претходне вечери и што није завршио песму о мачку Петракеу коју беше почео да пише два дана раније.

Најпре су му утрнула стопала, онда листови и бутине, на крају цело тело. Није више осећао руке, није их могао примаћи једну другој; није их могао ни померити. Покуша леву руку да спусти на колено, али не успе у томе, а ни десну руку није могао да подигне до носа како би обрисао слине које су му цуриле из ноздрва, прелазећи оштре и густе чекиње бркова према амбису његових широм отворених уста. Цело тело му је било паралисано, само је још очи могао да помера, али и то с великом тешкоћом. Мозак му је отказао. Није више веровао ни у какво чудо. Помисао да би војници могли да запуцају избезумила га је. Бојао се да ће почети да вришти, да лаје као пас или да кокодаче, тек тако, из ведре неба. Анђелов ужас није имао граница, ни почетка, ни кра-

³ „Пали!” – рус.

⁴ „Четири, пет, шест” – рус.

ја. Ипак, приморавоа је себе да размишља о животу који је до тада живео и учини му се да је потпуно лишен смисла. „Моје радости и разочарања били су ситни и ништавни. Цаба сам храну трошио. Ни једну једину песму нисам људски написао. Шта ће од мене остати ако ови повуку окидач?“, питао се он жалосно. „Живео сам осредње и умрећу као пас, упуцаће ме у главу некакви глупави војници.“ Душа му се кидала на помисао да није успео чак ни да скупи муда да приђе Ђорђијани и да јој се обрати. Анђело је туговао, под утиском да га смрт већ стеже у свој загрљај, а када је то схватио, просто је беспомоћно зајечао. Сузе су му бризнуле из очију и почеле да му се котрљају низ образе, прескачући из једног у други набор лица и стапајући се са слинама које су му цуриле у уста и које није могао да обрише. Плакао је зато што је био сигуран да ће умрети, а да никад неће завршити песму о мачку Петракеу и да никада неће видети Ђорђијану на коју је бацао око, голу, потпуно голу, без ичег на себи. Официр је настављао да урла *Адин, два, три*, а сада је Анђело желео само једну ствар: да још једном једе боршч који му је мама спремала кад је био мали. Покушавао је да се присети какав је укус и боју имао. Упињао се да се присети зрна пасуља која су плутала по чорби и која је пецао кашиком, али није успевао да их замисли.

Онај који му беше завалио ногу у дупе усмерио је цев свог калашњикова у њега. Очи су му се у глави вртеле као кликери: биле су зле, дрске и жедне крви. „Одакле у њему толико окрутности?“, замуцкивао је Анђело у себи, гушећи се. „А, на крају крајева, шта сам му то учинио, па да пуца у мене? Зашто би ме носио на души кад се чак ни не познајемо?“ Али оно што Анђело ни гузицом није могао да замисли, беше то да је и тај дугајлија патио као псето, сећајући се како је неколико дана раније, кад се вратио

Думитру Круду

са одсуства, пронашао Зоју у кревету с другим. Због тога рмпалија није пред собом видео Анђела, него ту рибу која му беше набила рогове. А ако би и потегао окидач, не би покосио Анђела, него ту превртљиву индивидуу. Да, њу би он волео да пропусти кроз шаке, па да види та уображена и ветропираста курветина како ће њега да вара. А одакле би Анђело могао да зна да тај војник пред очима није имао њега, него Зоју, ону која му је набила рогове у његовом трособном стану у Нижњем Новгороду, купљен таман пре него што ће бити мобилисан. Наравно да ју је војник избацио из стана, али проблем је остао. Али Анђело није имао никакву представу о драмама намрштеног младића испред њега, који је сваке вечери мастурбирао мислећи колико је незахвална, непоштена и подмукла та Зоја. Он баш ништа није знао о војниковим емоционалним потресима. Па чак и кад би случајно открио да тај врло груби војник беше заправо човек дубоко несрећан у својој души, Анђело се не би обрадовао.

Војник је настављао да му сврдла погледом по очима, као да би хтео да из њих извуче живот, онако како би кашичицом извукао жуманце из ровитог јајета. Војник је покушавао да га погледом осакати или, ако не то, барем да га обори на земљу.

Војников поглед беше толико саркастичан и метализиран да би се, да је којим случајем Анђело у тим тренуцима држао у руци чашу, она сигурно распрсла. Али Анђело није држао никакву чашу, он је само задржавао дах, надајући се свом својом душом да ће се одупрети војнику. Некаква нељудска хладноћа прође га од главе до пете. Некакав мраз му је паралисао мозак. Поче да дише испрекидано, као да се управо попео на неко брдо са џаком песка на леђима. И даље се надао да неће дозволити војнику да га победи и да

ће му се одупрети, да се неће срушити покошен некаквим невидљивим метком. Пркосећи његовом погледу, Анђело успе да претвори своје очи у метална врата. Због тога војник није био у стању да га обори на леђа. Ипак, наставио је да га пробада погледом, спреман да сваког тренутка јурне на њега или потегне обарач. На крају Анђело склони поглед у страну опхрван бескрајним умором.

Оно ћелаво страшило поново рикну *Ајони!*, али опет није уследио никакав пуцањ и, изненада, Анђело доживи једно откровење, наиме, да се све што је он проживљавао у тим тренуцима кад су се војници спремали да пуцају, а то нису чинили, већ догодило пре сто и нешто година Достоевском, који је у једном од својих романа описао сцену сличну оној у којој се Анђело гушио. Набрекли и надмени официр поново заурла *Ајони!* и Анђело паде на колена, плачући и мрмљајући као покварени млин. Чинило му се да му је одлетео кров и да је полудео. Она ништарија није обраћала пажњу на њега, него је настављала љутито да урла: *Адин, два, три*. Анђело, пак, доживи бљесак лудости те схвати да више није баш читав и уплаши се да му војници не вежу руке на леђа и да га не стрпају у лудару, у неку огромну салу са свим могућим лудацима с Кавказа. Поново се сети своје маме, која је једног лепог дана просто одлепила кад је схватила да њен шпорет – који је имала већ неких десет година и била поносна на њега јер га је купила баш у Балцу, у робној кући, а који је до тада беспрекорно функционисао и био разлог више за њено хвалисање, па зато није пропуштала прилику да сваког ко би дошао одведе у кухињу и покаже му како добро ради – није ни издалека био совјетски шпорет, како је она мислила, него румунски, произведен у некој фабрици у граду Сату Маре. Тако би изнебуха почињала да се смеје, или да се свађа са

Думитру Круду

стубовима на путу, или с неким невидљивим бићима из дворишта, или би Анђела будила из сна да му нареди: „Закључај врата да не уђе баба Клава”. Али Анђело је знао да баба Клава не може да дође, будући да беше умрла три године раније, па ју је он, са својих шест година, узео за руку и повео код врачаре на крају канала, а док су ишли ка тамо његова мајка се свађала с нећаком бабе Вигје, грдећи га да је мангуп и да не поштује старије људе. Онда се Анђелова мајка бацила на дно осушеног канала и почела да плаче баш као што је и он сада плакао, а дечак је уједе за руку и гурну је даље кроз непрозирни мрак који беше покрио исушено језеро, даље према врачари. Његова мама није никуд хтела да иде: хтела је да се отргне из руку детета и да зажди према оближњим брдима која беше прекрио мрак. Анђело се упро испред ње и није хтео нигде да је пусти, закатанчио је њене ноге својим ручицама и присилио је да остане ту где је. Али мама је, не зна се зашто, помислила да ју је напао Гица Постолаке, неки њихов сусед који ју је једном иштутирао зато што је ухватила пиле у његовом дворишту. „Ја нисам Гица Постолаке, мама, ја сам твој син, Анђело”, изгрди је дечак и поче да плаче. Стварно је плакао, баш као што је плакао и сада пред плотуном гордих војника који су били спремни да га устреле. Кад су стигли до ћудљиве старице која је бацала и скидала чини, састављала и растављала веридбе и бракове, лечила и разбољевала људе, зависно од тога шта би јој муштерија тражила, ова беше већ легла. Светла беху угашена, а бабарогино хркање чуло се чак с пута. Анђело лагано куцну у прозор и старица се сместа пробуди, као да до тада уопште није ни спавала, и изађе у двориште. Кад угледа Мању и њено дете од шест година, блатњаво од главе до пете, одмери их једно по једно не питајући ништа, а потом узе жену за руку и покаже јој да уђе у кућу, а Анђелу

даде други знак стављајући му до знања да остане ту и да чека своју мајку код капије, иако је напољу падала киша. Старица је то знала, али га ипак није позвала да се склони у кућу, или макар под стреху, него га је оставила да чека на киши. Кад је старица дохватила Мању за руку и угурала је у кућу, ова појма није имала куда иде. Након више од сат времена, његова мама је изашла насмејана и некако забринута што је Анђело мокар до голе коже. Мама је изашла сама, без врачарине пратње и, од првог тренутка кад ју је видео, Анђело је схватио да је његова мама савршено здрава и да појма нема о томе да је пре неких пола сата била луда „за везивање”, толико луда да су његов отац и стриц Ђорђе предлагали да је стрпају у Костјужени⁵.

Анђело је стајао погрбљен пред војницима који су држали калашњикове уперене у њих, гледајући их нетремице. Ипак, што се детаљније присећао чудесног оздрављења своје маме, то је брже долазио себи. Сасвим изненадно он устаде на ноге и ухвати за руке Енрика и оног Чечена са своје леве стране. Успомене на мајку су му помогле да поврати луцидност, а кад је официр поново повикао *Ајони!*, био је већ сасвим присебан.

Али страх му се поново увукао у душу кад се сетио да му је мајка умрла годину или две после тог догађаја и да га је отац послао у интернат у Бендер, где га више никад није посетио. Не би ли одагнао страх, поново покуша да замисли Ђорђијану голу, без грудњака и без гаћа, како пије пиво или вотку лежећи на кревету, али није му успело. Од једном официр замукну. Једно време није изустиио ни реч. Војници су их у тишини скенирали својим леденим очима.

⁵ Психијатријска болница при истоименом манастиру, основана 1895. године, на територији Кишињева.

Думитру Круду

Онда официир поново заурла, вероватно по хиљадити пут: *Агин, два, ѿри*, а Анђело осети неку врућу течност како му се слива низ ноге, док су млади око њега певали: *Sad a har, četo Suliko!?*⁶

Одједном, он поче да штуца, на весеље војника, који су с тешкоћом суздијали заразне грохоте смеха. Анђело их је гледао избезумљеним очима и није схватао шта хоће војници од њега и помишљао је да је, у ствари, управо надрљао од њих.

Након што је официир поново почео да одбројава, искачући из сопствене коже – *Агин, два, ѿри* – на једвите јаде, Анђело се присети да се налази међу штрајкачима којима се беше придружио претходне вечери не би ли убио време. Идеја да се штрајкује глађу била је Енрикова. Овај беше дошао претходне вечери сасвим неочекивано, разбатушене косе, зацакљених очију и с тробојком на рамену и убедио Анђела и Че Гевару да пођу да подрже грузинске студенте. Анђело је сместа прихватио, јурнувши главом напред ка вратима. „А ти?“, упита Енрико Че Гевару. „Да, наравно да идем и ја“, промрмља Че Гевара трпајући у себе, под оптужујућим сметеним погледима својих пријатеља, печене гушчије батаке. Након тога је задовољно подригнуо и пошао за Енриком и Анђелом јер, ионако, није имао ништа боље да ради те вечери, осим да губи време. Али беше нестао пре него што ће се појавити војници. Као, отишао је да пиша и више се није вратио.

Док се бечио на масне војнике пред собом, Анђело је имао порив да викне да нема ништа с тим што се дешава на

⁶ „Где си ти, моја Сулико!“ – груз. Стих чувене грузинске песме „Сулико“. Сулико је грузинско женско и мушко име које у преводу значи „душа“, а песма „Сулико“ је препевана и извођена на руском, украинском, пољском, румунском, енглеском, немачком, баскијском и кинеском језику – Прим. прев.

тргу. Али ко би га узео за озбиљно? Нико. Док је очима свр-
длао по војницима, Анђело је постајао свестан да чак ни не
зна баш најбоље шта хоће ти студенти и ког врага штрајкују
глађу. И поред тога што је читаве ноћи урлао свакојаке па-
роле, типа *Tavisupali Sakartveli*⁷ једногласно са свима оста-
лима, он појма није имао шта је то викао. Зато што је све
то било на грузинском, језику који Анђело скоро да уопште
није знао. Али није се усуђивао ни да пита. Било би то више
него срамотно.

Слушајући напетом металним и гордим гласом официра који
је промукло урлао по ко зна који пут *Агин, два, три, ће-
шире*, Анђело је изгубио нит одбројавања и времена и чи-
нило му се да је између две нумере које је скандирао офи-
цир прошло неколико сати, а не неколико минута, и да је
одавно требало да сване јутро и чудило се како већ једном
не свиће, али први зраци рујног сунца никако да се појаве.

Одједном, сури официр заурла покиданим и гордим
гласом: *Ајони!* Овог пута се, заиста, зачуше и пуцњи. Анђе-
ло се обре на земљи. Сручи се и Енрико. Паде као покошен
и Чечен с његове леве стране, који је уњао без прекида.
Официр, вероватно старији од педесет година, поново рик-
ну страшним и искиданим гласом *Ајони!* и војници поно-
во опалише. Врана избушена мецима пукну Анђела у теме,
испрскавши га црвеном течношћу која га подсети на суд-
бину других врана које су убили совјетски војници у јед-
ном парку у Кишињеви, где је, такође, штрајковао глађу пре
неких две године, протестујући против антинационалне
политике коју је промовисала Комунистичка партија. „О,
како су сличне биле судбине тих двеју врана, из Кишињева
и Тбилисија, обе упуцане од совјетских војника решених да
на колена баце све оне који су грактали против Совјетског

⁷ „Слобода за Грузију!” – груз.

Думитру Круду

Савеза”, помисли Анђело, али ту му незаборавну максимуму из ума одагнаше бесни гласови војника.

– Ало, бре, глупандери, ако не одједете одавде за пола сата, избушићемо и вама главуце – упозорили су их војници, након што су се церекајући се попели у камион, да би нестали булеваром Руставели, а са дрвећа се срушило још неколико врана избушених мецима.

Једну рибу је обузела хистерија, а Анђело је очајнички покушавао да схвати да ли је још жив или не. Чинило му се да није, али је на крају имао утисак да су га, кезећи се, војници изударали ногама. Зато је пиштао као змија. Смирио се тек кад му је једна од девојака насула нешто вотке у уста. Тек тада је приметио да је жив. Зградио је флашу и није је испустио из руку све док се није испразнила. Раздио ју је о асфалт, ликујући што су меци прозвиждали изнад њега. Енрико је без престанка махао главом, а Чечен беше победео. Био је потпуно сед и, незнано зашто, подсећао га је на Достојевског и један његов роман. Нагло, Енрико и Анђело се ухватише за руке и, премда су им ноге биле смекшале, здраво су појурили и нису престали да трче све док нису стигли у једну пуну башту кафане, где су се озбиљно латили пића не разменивши ни реч. Други млади су остали на тргу, а међу њима је био и седи Чечен. Сви су певали *Sad a har, čemo Suliko?* и храбро узвикивали: *Tavisupali Sakartvelo! Tavisupali Sakartvelo!*

2

Након седме или осме флаше вина, освестио сам се како трчим кроз неки огроман и прљав базар. Да, трчао сам сâм, прескачући на десетине згужваних предмета од картона и импресивне гомиле папира, пластике, целофанске амбалаже, шуштавих кеса, празних конзерви, опушака, љуски од поморанџе или покварених парадајза, напуштених дуж бувљака. Јурио сам у цик-цак немајући појма куда сам се упутио. Трчао сам безглаво, не схватајући баш најбоље од кога бежим, кад није било живе душе на целом том бескрајном базару. Онда ми се поново прекинуо филм и, кад сам пажљивије погледао око себе, открио сам да сам на некој бучној забави, где сам дремуцкао ослоњен главом о свеже окречен зид, у неком снажно осветљеном салону где је мноштво полуголих девојака разнежено плесало валцер уз једну мелодију Але Пугачове (*Милион, милион, алих роз...*) а мушкарци су шљокали и пушили као Турци, расути по свим ћошковима стана. Не, нисам знао како сам тамо доспео, а ни ко је био онај мрки снажни тип, са затамњеним наочарима и бабурастим носем, који ми је намрштено пружао полупразну или, обрнуто, напола пуну боцу коњака, желећи да ме напије ко смука и баци под сто. Да, без даљег размишљања, искапио сам боцу и сместа се сручио на под и почео да хрчем, а кад сам отворио очи, након не-

Думитру Круду

колико сати, или можда након неколико минута, још сам хркао као трактор. А оне плавуше су престале да цупкају, иако је мелодија Але Пугачове још одзвањала у просторији. Очи су ми се лудачки мрдале у глави, а мисли копрцале као рибе на сувом, али нико се нимало није обазирао на мене. Сав свет око мене је весело хркао, укључујући ту и оне праштаве и ласцивне женске. Чак су и они неотесани типови, оштрих црта и дебелих вратова, кунтали склупчани по креветима, заваљени у фотељама, или изврнути на поду. Пребројао сам их. Мислим да је било око двадесет или двадесет пет индивидуа које су безбрижно совкиле. Неке од њих је сан ухватио док су јели или приносили флашу устима, јер су заспали с главама у тањирима, или с флашом приљубљеном уз уста. На дивану је једно преко другог хркало неких десет мушкараца, већином необријаних и мишићавих. А оне полуголе девојке су сада голе спавале у њиховим наручјима, исполиване вином. Шетао сам погледом по њиховим подбулим и руменим лицима, али нисам препознао ниједног од њих. Како сам онда, ког ђавола, доспео на ту чудну журку? Шта сам тражио тамо? Не, нисам могао да схватим, баш као што нисам успевао ни да разумем какве везе имам ја с тим уморним индивидуама око мене. Поново сам их проучио, овог пута поизблиза, али и даље никог нисам препознавао. Сметено сам посматрао десетине флаша вина и коњака расутих по соби, полеглих или усправних, оно неколико пепељара на столу, до врха пуних пикаваца и нисам могао себи ни на који начин да објасним своје присуство међу тим потпуно непознатим људима. Паника је овладала мноме кад сам се сетио да сам претходне ноћи шљокао са Енриком у пустој башти кафане у студентском кампусу, где смо доспели дуго после поноћи, бежећи с трга испред Врховног савета Тбилисија,

где смо штрајковали глађу, машући изнад главе румунском тробојком, и где је мало фалило да нас устрели неколико безумних војника. Сетио сам се да нам је, у једном тренутку, понестало пара, али не и воље да још нешто посрчемо. Енрико је скинуо своју кожну јакну са себе и пружио је дежмекастом келнеру како би је заменио за девет флаша вина. Након што ју је врло пажљиво проучио, окрећући је са свих страна, та поспана индивидуа, која се угојила отако је нисмо виђали, прошиштала му је задовољно кроз зубе *харашио*⁸ и Енрико му је рекао *сѝасида*⁹, а одмах затим, тип нам је отчепио десет боца вина. А ми смо банчили док није свануо дан. Да, тога се сећам, али где је ког врага Енрико?, упитао сам се преплашено и ледени дрхтај ми прође кроз кичму.

Онда сам поново заспао, не сећајући се кад се завршила журка и у којим околностима сам остао сâм, без Енрика. Сањао сам да сам у кади, с главом испод хладног млаза воде, али, кад сам се пробудио, схватио сам да нисам у кади и да не пијем воду, него да повраћам црева у источном делу собе, дакле у оном делу у ком би нормално требало да се налази Азербејџан. Запахнуо ме је силовит мирис прокислог вина, који ми је поново преврнуо желудац. Страх од тога да ме власници стана не затекну како дљујем парализовао ми је ум. Седео сам као на ексерима и повраћао. Начуљио сам уши. Неки тип је почео да се окреће у кревету и ја сам се скаменио. Кад су звукови утихли, кришом, на врховима прстију, одшуњао сам се ка вратима. Уши су ми биле начуљене и корачао сам са четрдесеторо очију преко заспалих тела на поду. Тек пошто сам с великом пажњом затворио врата за собом, појурио сам. Престао сам да спринтам тек неколи-

⁸ Добро – рус.

⁹ Хвала – рус.

Думитру Круду

ко улица даље, да мало дођем до даха. Да ли су приметили мој нагли нестанак или не? Чинило се да не, јер нико није урлао за мном да се вратим, доврага, натраг. На улицама се раздањивало и била је неописива тишина, па ни да опалиш из топа, не би срео никаквог човека. Тек тада ми се срце вратило на место и пошао сам лагано ка дому.

Такво нешто ми се десило само још једном у животу. Пре две или три године, у Кишињеву, кад сам, немајући ни копејке у џепу, отишао у *Пахуљицу* да попијем кафу на вересију, а другарица Дусја ми залупила врата пред носом. Заузврат, тамо сам срео писца Захарију Шову, који је понудио тридесет рубаља у замену за један циклус песама за часопис *Вајра*. Али, како нисам имао никакву поезију код себе, ни Шова није хтео да ми да кинту. Очајан, повукао сам се у једну напуштену кућу на ободу градског седишта КГБ-а, где сам се скинуо до голе коже и радио склекове и чучње-ве неких двадесет минута. Затим сам сео на један влажан камен, с ког нисам устао наредних два и по сата, с готовим песмама. С тих седам текстова у зубима, отрчао сам као без душе до *Пахуљице*, где се Шова разонодио срчући пету или шесту кафу у друштву песника Рафаела, који је имао толико дугу косу, да му је покривала цела леђа. Двојица другара су замишљено и одсутно гледали негде изнад глава гостију кафане, негде ка хоризонту – тачније, према издавачкој кући Уметничка Молдавија, где је требало да им изађу књиге: Рафаелу дебитантска књижица, а Захарији трећа збирка поезије. С презиром, Шова ми је узео текстове, али ме је упозорио да ми, ако су срање, неће дати ни копејке. Али види се да су му легле на срце, јер је почео да се пипа по свим џеповима које је имао, вадећи из сваког по једну згужвану новчаницу, да би, на крају, избројао тридесет рубаља и бацио ми их на сто. Неколико сјајних хартија је пало на зе-

мљу, ја сам се сагнуо да их покупим између парфимисаних Рафаелових ногу, а Шова је као стрела отрчао ка редакцији да би у број који иде у штампу укључио и моје песме, које пак никад нису изашле.

Али то ћу сазнати тек касније. Тада сам пак био срећан што сам ушао у паре и, наравно, бацио сам се на пиће. Пио сам неколико ноћи заредом, а да уопште нисам спавао, заједно с мојим пријатељем Леом Иванецом, свеже демобилисаним из војске, све док нисам потрошио све парице.

Лео је писао неосимболистичке песме о смрти, болести, старости, очајању или о медузама, плутајућим речним острвцима, белим ноћима, дакле о ономе што никада није видео нити доживео, али му се истовремено јако свиђало да окваси грло и рецитије своје стихове. Сада их је рецитовао мени. Његова поезија је била депресивна и морбидна, и поред тога што је Лео био вулкански и хедонистички тип, велики декрија и свађалица, женскарош без премца и тип који, кад му ветар задува кроз џепове, продаје празне флаше, али не да би јео, него да би попио још коју чашу вина са својим пријатељима. Е, па добро, са Леом са пио без прекида, два дана и три ноћи, прелазећи из *Пахуљице* у *Молдавију*, да бисмо на крају бацили сидро у оној кафани на железничкој станици, отвореној и ноћу. С неколико флаша вина у рукама, треснули смо на једну перонску клупу, па се олешили под оловним небом. Тукли смо флашу по флашу, рецитијући један другоме песме које смо написали у последње време и разговарајући са жаром и страхћу о бесарабијским песницима који су млади прднули у фењер: о Леонарду Тукилатуу, Александру Роботу, Теодору Ненчевом и Магди Исанос.

Након треће ноћи пијанства и неспавања, Лео је почео да очијука с једном пуначком келнерицом румених образа,

Думитру Круду

која се није обазирала ни на шта што јој је говорио Иванец. Не би ли је ипак уверио да му срце гори за њом, Лео је почео да једе све руже по бару, све док се девојка није сажалила на њега и узела га у наручје. Нисам остао да видим како ће се развијати нова Иванецова идила, будући да сам, одједном, осетио да ме обузима страшан умор и да су ми џепови празни. Без да ме види ово двоје (а нису ни имали како, јер се поприлично ужарила одећа на њима), пошао сам полагачке ка својој соби у дому. Скинуо сам панталоне и сако, набацио пижаму на себе, завукао се под јорган, само да бих се ујутру пробудио на другом крају града, у једном меком и широком кревету у једној од безброј соба куће друга Поцуа, једног од најпознатијих савремених молдавских совјетских романијера. Продрмао ме је за раме лично Николај Иванович, који ме је позивао на доручак, а ја нисам схватао како сам усред зиме стигао на други крај завејаног града, обучен само у танку пиџаму и обувен у прљаве и дроњаве папуче.

Николај Иванович ми је треснуо на кревет пар брижљиво опегланих панталона и црвени вунени пуловер, присилио ме да поједем пржена јаја и прогутам чашу јогурта. Жвакао сам у тишини, мислећи како сам прилично усрао мотку. Забезекнуо сам се кад ми је друг Поцу тихим гласом испричао како сам га, негде око поноћи, пробудио из сна.

– И зашто сте ме примили у кућу? – нагло ми се одвезао језик.

– Зато што је синоћ била страшна вејавица и зато што сам схватио да ти ниси био свестан шта радиш – објасни ми љутито Николај Иванович. – Али да знаш да ти нисам ја отворио врата – настави чувени писац продубивши глас. – Не сећаш се ко ти је отворио? – упита ме прозаиста.